

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut 2016 - Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut.

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Nunarput nunatut aningaasaqarnikkut piitsuusuunngilaq. Atugarissaarujussuanngilagut aamma unammilligassaqarpugut, kisianni nunarsuarmioqatigiit akornanni inuiaqatigiittut inissisimanerput qiviassagutsigu akeqanngitsumik ilinniarsinnaatitsilluta, peqqissarneqarsinnaalluta, inuttut sulinissamut periarfissaqanngikkaanni pisortanit ikiorsiissuteqartitsilluta inissisimanitta takutippaa inuiaqatigiinni kivitseqatigiinnissamut nukissaqartugut.

Inuiaqatigiinnik aaqqissuusseriaaseq taama ittoq ersoqatigiinnermut tunngaveqarpoq. Inuiaqatigiittut aningaasaatitta akornatsinni qanoq agguataarneqarneri tamatumani pineqarpoq. Akileraartarnitsigut inuiaqatigiittut atorfissaqartitavut akilersorpavut, tamattaallutalu kivitseqataavugut.

Inuiaqatigiinnili inuttut atukkatigut akissaateqarnikkullu naligiinnginneq ukiuni kingullerni amerlasuuni annertusiartuinnarsimavoq. Inuit Ataqatigiit isumaqarpugut inuiaqatigiittut naligiinnginnerup annertusiartuaarnera akiugassatta pingaarnersaat ilagigaat. Iliuuseqartariaqarpugut aamma allanngortoqartariaqarpoq.

2016-mut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaq ukioq manna "Attassisinnaanermut siuariartornermullu pilersaarummik" ilaneqarsimavoq. Inuit Ataqatigiit nuannaarutigarpur Naalakkersuisunullu qujassutigiumallugu suliaq sukumiisoq saqqummiunneqarmat. Takusinnaavarput suliassatut pingaarnertut tikkuarneqartut ilarpassui politikkikkut pingaartitatsinnut assingusut isumalluarpugullu, illuatungerisatta peqataatinneqarnissarput ilumoorussimappassuk, isumaqatiginninniarnerni naapittoqarsinnaanissaanut.

Ingerlariaaseq attassinnaangilarput

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiap aammaartumik takutippaa ullumikkut ingerlassinerput, allannguinngikkutta nutarterinngikkuttalu, attassinnaangikkipput. Inuiaqatigiittut aningaasartuutivut annertusiartuinnarput isertitallu piffissami aggersumi nammatassatsinnut naammattussaanaatik. Allannguinissamut suleqatigiittariaqarpugut.

Attassisinnaanermummi siuariartornermullu pilersaarutip nalunaarutit, pilersaarutit suliallu allat tunngavigisai suliarinneqataaffiginikuuvagut sulilu isumaqataavugut suliat taakkua alloriaqqinnissamut pingaaruteqarluinnartuusut tunngavigineqartariaqartut. Tamatumani ilaatigut pivagut Aalisarnek pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa 2009-meersoq, naalakkersuisuutitaqarnitta nalaani 2025-mut pilersaarut 2012-mi saqqummiussarput, Akileraartarnermut atugarissaarnermullu ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa 2011-meersoq, Nunap immikkoortuisa ineriartortinnissaannut periusissiaq (RUS) 2011-meersoq kiisalu suliffissanik pilersitsissamut pilersaarut 2012-meersoq aamma taamani saqqummiunneqartoq.

Suliat tamakkua sukumiisuusimapput ingammilli 2025-mut pilersaarut saqqummiunneqarmat siunissaq ungasippallaartoq isiginiarneqarneranik isornartorsiuisoqarpoq. Attassisinnaanermut siuariartornermullu pilersaarut 2030-mut isigisuuvoq, kaammattuutigissavarput saniatigut piffissamut ungasippallaanngitsumut pilersaarutiniq saqqummiussisarnissap puigunngi nniissaa.

Nalunaartutit isumaliutissiissutillu taakkua allarpassuillu aamma tikkuarpaat ingerlatseriaaseq atugarput attassinnaanngikkipput. Tamanna ukiuni arlaqartuni maanna ilisimalereerparput. Iliuuseqarnissaq, suullu salliutillugit iliuuseqarnissaq aalajangiutissallugu tullinnguuppoq.

Pilersaarummi takuneqarsinnaavoq ukiuni aggersuni 2030-p tungaanut aqqissuusseqqinnernit isertitassat 1 mia.kr.-nit sinnernissaannut Naalackersuisunit naatsorsuutigineqartoq. Aqqissuusseqqinnerit pisariaqavissuusut Inuit Ataqtigiiit isumaqataavugut, kisitsisilli saqqummiunneqartut qanoq piviusorsioortiginersut apeqquserparput. Ingammik sammi viit pingajuanni, missingersuusiormut inatsisissaq aqutugalugu 2030-p tungaanut 650 mio. kr.-nik isertitsinissaanik taggiussineq immikkut itinerusumik tusagaqarfigerusupparput.

Sipaarniarnerni inuttaasut artorsarnerit sullinneqarnerat isumassorneqarnerallu annikillisannginnissaa qitiutippaput.

Naligiinnginneq akiorneqassaaq

Naalackersuisut saqqummiussaminni naliginnginnerup akiornissaanut politikikkut iliuuseqartoqartariaqarneranik erseqqissumik naqissusiinerat Inuit Ataqtigiiit nuannaarutigapput. Naligiinnginneq siuariartornissamut aporfiit ilaattut taaneqarmat isumaqataavugut, naligiinnerulernissamullu suliniuteqarnissamut tunngaviatigut isumaqtigiiinnerput nuannaarutigapput. Pisuut aningaasarsiorfimminni akigissaariartuinnarput akerlianillu ilaqutariit pissakinnerit aningaasarsiaat akinnut qaffakkiartuaartunut katataasimapput. Inuit nunatsinniittut amerlanerpaat inuuniarnermikkut artukkeriartuaartinneqartut naatsorsueqqissaartarfimmit takutinneqarpoq.

Suliasatta tullissaa tassaasariaqarpoq qanoq naligiinnginneq akiussanerlutigu isumaqtigiiisutiginissaa.

Inuit Ataqtigiiit tunngaviumik naleqartitanik eqqartuilluarnissaq tikkuarparput. Naleqartitat suut tunngavigissanerlutigit politikikkut inuiaqtigiiinnilu eqqartortariaqarparput. Upernaaq manna Inatsisartut ataatsimiinnerannut oqallisissianik aalajangiiffissatullu siunnersuutiniq taama imalinnik saqqummiussivugut, nuannaarutigarpullu partiinit suliaavut tigulluarneqarsimmata. Inuit Ataqtigiiit naleqartitanik eqqartuinnermi qitiutitassatut tikkuakkavut tassaapput 1) Ilinniarusussuseqarneq, 2) Isumaginninnikkut isumassuiluarneq, 3) Nammaqatigiinneq kiisalu 4) Tamat oqartussaaqataanerit.

Aqqissuusseqqinnissat aggersut naleqartitanut taakkununga tunngavilerlugit suliarinissaat pingaartippapput, naligiinnginnermik akiuinnermik kinguneqartumik naammassineqarnissaat pillugu. Inuiaqtigiiinni naligiinnginneq akiunngikkutsigu ineriartortitsinnermi inuit katatassavut amerlassapput. Ullumikkut igalaakkut itsuanisaaginnarluta takusinnaavarput innuttaasut akornanni atukkatigut naligiinnginneq qanoq annertutiginersoq.

Ilaqarpugut aningaasaqarnikkut eqqasuuteqanngitsut ilaqarpugullu ullut tamaasa naammattusaarisariaqartartut meeqqaminnullu nerisassarsiniarnissamut akissaaruttartut. Ilaqarpugut aamma tarnimikkut ilungersunartunik nappaatillit, paasisavut malillugit inuiaqtitsinni 900-t missaanniipput. Tarnip pissusaanik ilisimassallit suleqatigalutigit isumaginninnikkut sulisariaqarpugut, tarnikkullu atukkat peqqissuunissarlu annertunerujussuarmik eqqartortartaqarpavut.

Allanngortoqartariaqarpoq.

Meeraqarnissamut periarfissagissaassaagut

Innuttaasut nunatsinni ikiliartorput. Naalackersuisut saqqummiussaminni oqarput "innuttaasunut kisitsisit kingulliit takutikkaat aallaraneq aarleqqutissaananani piviusuusoq". Oqaaseq aarleqqutissaanngitsoq apeqquserparput, isumaqarpugummi inuttaasut taama ikiliartortiginerat aarleqqutissaasoq piviusuullunilu. Iliuuseqartariaqarpugut, Inuit Ataqtigiinnit nuannaarutigaarput upernaq manna innuttaasut ikiliartornerisa akiornissaa iliuuseqarfigissallugu Inatsisartut aalajangiiffissatut siunnersuummik saqqummiussigatta tigulluarmassuk.

Inuttaasut ikiliartuinnaratik inuit pilersugassavut aamma amerliartortussaapput. Sivisunerusumik qujanartumik inuusalersimavugut, utoqqaallu aamma pitsaasumik, toqqissimasumik inuiaqtigiinnullu aamma peqataalluarlutik inuuneqarnissaat piumasaraarput. Utoqqaat inuiaqtigiinni pisuussutaapput misilittakkanik tamatta pigisatsinnik pigisaqartuusut. Tamanna ulluinnatsinni atorluarnerusariaqarpurput.

Sanaartornermi tikkuarusupparput utoqqarnut tulluurtunik inissialiernerit annertusartariaqartoq. Tamattami utoqqalisussaavugut, utoqqaallu inuiaqtigiinni ukiuni tulluurtuni amerlinerini inissaqarnikkut tulluurtunik neqerooruteqarfigisinaanissaat suliarilereertariaqarpurput.

Ukiunimi aggersuni inuit kivitseqataasussat ikiliartorput. Ullumikkut nunatsinni atugarissaartuunngikkaanni meerartaarnissamut periarfissat killilersorneqarlutill ulusooq inissisimapput. Ippassaq immikkortup 143-p oqallisiginerani soorlu oqartugut, assersuutissaqarpoq inuiaqtigiinni atukkanik suliffeqarnissamut kajumissuseqarnissamik annikillisaataasunik. Akissaatit suliffeqarfiit ilaanni ima appasitsigaat pisortanit ikiorsiissutinik inuussuteqarnissaq ilaqtariit ilaannut imminut akilersinnaanerulluni, ingammik meeraqqortuusut angajoqqaanullu kisimiittunut.

Inuiattut ikiliartuinnassanngikkutta meeraqarnissamut, perorsaanissamut, meeqqanut toqqissimasumik isumakuluuteqarani kaannanilu inuuneqartitsinissamut tunngaviliisariaqarpugut. Erninermi sulinngiffeqarnissamut, anaanaagaanni ataataagaanniluunniit, ataatat pisussaaffeqarnerat pisinnaatitaaffeqarnerilu ilaqtariittullu inatsisitigut illersugaanerit pitsanngorsartariaqarpurput Naalackersuisullu pilersaarutaanni sulinerup imminut akilersinnaanngornissaanut inuiaqtigiittullu nammaqtigiinnissatsinnut tunngasortaanni tamakkua anguniagaqarfiginissaat maqaasivagut.

Sulineq imminut akilersinnaassaaq

Sulinerummi imminut akilersinnaasuusariaqarnera tamatta isumaqtigiissutigaarput.

Naalackersuisut nalunaarusiaminni allapput "pisortani akissarsiat aamma ukiuni aggersuni apparsimaartinneerisigut aningaasartuutit ineriartornerat ingalassimaatinnissaa eqqarsaatigineqassasoq". Inuit Ataqtigiit paasilluarsinnaavarput suliffiit nunatsinni amerlanersaat pisortani suliffiutillugit inuiaqtigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu akissarsiat qaffasissusaat mianersuuneqartariaqarmata. Tikkuannngitsoorsinnaanngilarpulli pisortani suliffinni akissarsiarititat inuiaqtigiinni suliffinni sinnerini akissarsiarititanut sunniuteqartarmata, ataatsimullu isiginnikkutta appasissunik akissarsiallit unammillernarnerpaamik artornarnerpaamillu inissisimasuummata iliuuseqarnissaq avaqqunneqarsinnaanngitsutut isigigatsigu.

Naalackersuisut sulinerummit ilanngaatt tikkuarpaat. Inuit Ataqtigiit akileraartarnikkut aqqissuusseqqinnissaq naligiinnerulernissamut sakkussat pingaarnerit ilaattut isigaarput oqaloqataassaagullu qanorpiaq ilanngaattit akileraarutillu aqqutigalugit naligiinnerulernissaq sulinerullu imminut akilersinnaanerunissaa anguniarneqarsinnaassanersoq. Piumasarput

unaavoq: Artornarnerpaamik inissisimasut, suliffeqartuuppata appassisunillu akissarsiaqartuullutik pisortaniilluunniit pisartagaqartuuppata, taakkuussanngillat aallerniarfigisassat. Inuiaqatigiinni inoqateqarpugut, amerlasuunik, nammassaqaqluarsinnaasunik, aningaasaatittalu agguataarnerini ersoqatigiinneq tungavigiinnarnissaa piumasaraarput.

Kivitsisinnaanerit kivitsinerussapput.

Inuusuttuuneq uninngaffiussannilaq suliffissaaleqiffiussananilu

Suliffissaaleqinerup akiornerani inuussuttut immikkut isiginiagassaapput. Pilersaarummi Piareersarfiit, Efterskolet Højskolellu sammineqarnerni nuannaarutigaarput. Suliffissaaleqineq annikilliarortoq kisitsisit kingullertigut takutippaat. Suliffissaaleqisusutulli allassimasut kisitsisitali qiviarluaraanni ilumut pivisumik assilissamik takutitsinersut apeqquserparput. Inuit unnorujulikkaat ukiut tamaasa Nunarput qimallugu nuuttarput, tamannalu immini akiugassaalluni. Inuillu assersuutigalugu Piareersarfinnut "inissinneqarlutillusoq" ilinniartinneqartut amerlallutik. Kisitsisinut tamakkua qanoq sunniuteqarpat?

Kisitsisit misissuataarlugit takusinnaasarput tassaavoq sulisinnaasut akornanni suliffissaaleqisut procentinngorlugit allattoraanni suliffissaaleqineq 2010-mi 7,8%-mit 2014-mi 10,3%-mut qaffariarsimasut.

Naatsorsueqqissaartarfimmiimmi kisitsisit takutippaat suliffiit peeruttut pinngortunit nutaanit amerlanerusut suliffiillu peeruttut akornanni angutit sulifferisimasaat arnat sulifferisimasaannit amerlanerungaarsimasut. Suliffinni nutaani arnat sulilernerusimapput. Kisitsisit aamma takutippaat ukiuni kingullerni inuussuttut suliffeqanngitsut amerliartuinnarsimasut, ilinniartuusut amerlassusaat allanngorpallaarsimannngitsiq suliffeqaratillu ilinniartuunngitsut amerliartuinnarsimasut.

Ineriartorneq tamanna ernumanarluinnarpoq Naalakkersuisuniillu paaserusupparput inuussuttorpassuit suliffeqarfiit ilinniarfiillu avataanniittut qanoq amerlatigivinnersut qanorlu iliuuseqarfigineqarniarnersut. Ilumoorsinnaangilarmi meeraq inuussuttorlu meeqqat atuarfianit naammassisoq Piareersarfissalluni anguniagaqarluni atuarfimmit anissasoq. Piareersarfiit tassaasussaagaluarput piffissaagallartumik aaqqiinerit, meeqqat atuarfiinik nammassinnissimannngitsunut imaluunniit ingerlaqqissimannngittunut pikkorissarfissat. Immini illiniarfissatut anguniagassaasussaannngillat.

Ilinnaritsi, ilinniaritsi – kisitsisilli suna takutippaat?

Ukiuni maanna amerlasuuni "ilinniaritsi, ilinniaritsi" tusartuarparput. Taamaakkaluartoq sulisinnaasunit inuit affaasa missai taamaallaat ilinniaqqissimanermit allagartaqarput. Suliffissaaleqisut akornanni ilinniarsimasut ikittuinnaapput, tamassumalu takutippaa ilinniagaqarpeq imminut akilersinnaajuaannartoq. Pilersaarummi takuneqarsinnaavoq Naalakkersuisut ilinniartitaanikkut aqqissuusseqinnissani sammiviit siulliat aqqutigalugu 126 mio. kr.-nik sipaarniarortoqassasoq. Inuit Ataqtigiit erseqqissassavarput ilinniartitaanikkut sipaarniarneq aqqutissatut pitsaanerpaatut isiginnginnatsigu paaserusupparput Naalakkersuisut sipaarniarnerit taakkua qanoq ilinniartitaanermik siuarsaaniarnitsinnut sunniuteqassanersoq.

Ilinniarnissaq ilinniarusussuseqarnissarlu kaammattuutigiuassavarput, tamatumalli saniatigut allatut aamma eqqarsarnissaq Inuit Ataqtigiit piffissanngornasoraarput.

Inuup piginnaasai allagartamik takussitissaqarpata aatsaat piunngillat. Inuit nammineerlutik piginnaasarilersimasaat, inuunerminni misilittakkaminuit piginnaasarilersimasaat, nalunaarsorsinnaasariaqarpavut. Eqqartortariaqarparput piginnaasat tamakkua inuiaqatigiinni qanoq atorluarnerusinnaanerlutigit.

Tamatumani aamma Inuit Ataqtigiit eqqarsaatigisavut aamma tassaapput kultuurikkut, eqqumiitsuliornikkut, pinngorartitsinikkut nutaaliornikkullu piginnaasat.

Takornarissat suut takussavaat?

Pilersaarummi takornariatitsineq annertuumik sammineqarpoq. Tamatumani piginnaasat qulaani taasavut pisariaqavipput. Naalakkersuisummi pilersaarummi tikkuagaat isumaqtigaarput: takornarissat siku ilulissallu taamaallaat takussallugit maannarneq ajorput. Aamma allanik misigisaqarusullutik tikittarput.

Kalaallit kultuurerput, allatut aaqqiisinaanivut, anersaakkut pinngorartitsinikkullu pilersissinnaasavut killeqanngillat. Periarfissiineruna taamaallaat amigaatigigipput, - allaffissornikkut oqilisaanerit, aqutissiuussinerit pisortaqaarfillu kommunellu akornanni suleriaatsinik eqaallisaanerit.

Nalunaarummi nunap immikkoortukkaartumik takornariaqartitsinermut periusissioinnissat suliarineqarnerarput. Tamanna ajunngilluinnarpoq. Mittarfiliornikkummi takornariaqartitsineq taamaallaat siuarsarneqarsinnaanngilaq, takornarissammi tikittussaannngillat mittarfivut alakkarlugit. Apeqqtigisinnaavarput Upernavimmi, Maniitsumi Paamiunilu mittarfeqalernerup kingorna takornariaqarneq malunnartumik annertusisimanersoq?

Inuit Ataqtigiit isumaqarpugut takornariaqartitsinermi suliassaq tullinnguuttoq tassaasoq mittarfiit eqqartuinnarnagit, takornarissat sunik misigisaqartinniarnertutigit eqqartussagipput, misigisassallu taakkua piviusunngortissallugit ilinniartitsinissaq, piginnaasanik nalunaarsuinissaq inoqarfinnilu aamma minnerni periarfissiinissaq tullinnguuttoq.

UN Development Goals

Naalagaaffiit Peqatigiit ineriartornermi anguniagai 17-sut, piujuuaannartitsinermik tunngavilimmik ineriartortitsinermik imaqartuusut Naalakkersuisut pilersaarutiminnut tunngavioqataasutut saqqummiuppaat. Tamanna Inuit Ataqtigiinnit soqtiginartilluinnarparput. Naalagaaffiit Peqatigiit piujuuaannartitsinermik ineriartortitsissamut anguniagai Nunatsinnut tulluurtuupput, malitseqartinnissaannullu Naalakkersuisut oqaaseqarnerat Inuit Ataqtigiit isumaqtigaarput.

Tamatumani nungusaataannngitsumik, piujuuaannartitsineq tunngavigalugu pisuussutinik atuineq, qitiulluinnarpoq.

“Piujuartitsinermik tunngaveqarneq Inuit Ataqtigiit ataatsimut isiginninnittumik isumaqartippaat, tassani ilaatinneqarlutik avatangiisitigut, inooqatigiinnikkut, kultuurikkut aningaasarsiornikkullu piujuartitsineq”. Inuit Ataqtigiit naalakkersuinikkut tunngaviusumik siunnerfitsinni taama erseqqitsigisumik allassimasoqarpoq. Kultuurip piujuuaannartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinermut ilaalluinnartuunera Naalakkersuisunit aamma oqaatigineqarnera nuannaarutigaarput. Nunarsuarmioqatigiimmi akornanni taama naleqartitaqarneq siammartariaqarpoq, inooriaatsit, pisuussutinik europamiut allallu atorluartagaannit allaanerusunik atuinermi aamma ilaalluinnartussaqaq. Assersuutigisinnaavarput puisinniarnaq arfanniarnertu. Inuussutissarsiornertit taakkua kultuuritsinnut ilaalluinnartuupput ineriartortinnissaannut pisinnaatitaaffeqarfigisavut.

Piujuuaannartitsinermilli tunngavilimmik ineriartortitsineq tunngavigalugu ingerlatsissagutta, aningaasarsiornikkut inuussutissarsiutitta pingaarnepaat, aalisarneq, aamma qiviartariaqarpoq.

Aalisarnermut politikki sumut sammiveqarpa?

Naalackersuisut pilersaarutiminni aalisarnermut politikki saqqummiussa at ilisarnartorpassuartaqartoq takusinnaavarput. Piareersaanerit taaneqartut minnerpaamik 2007-mili ingerlanneqartut nanginneqarput annertunerusumik allannguuteqarsimanatik.

Maluginiannitsoorsinnaanngilarpullu naalackersuisooqatigiit ilaannit politikki tanna apeqquserneqartartuummat.

Inuit Ataqtigiit partii Siumumut toqqaannartumik apererusupparput pilersaarummi politikki saqqummiunneqartoq ilumut partiip Siumup tunuliaqutserniarneraa?

Qinigaaffinnimi kingullerni takusaqattaarparput partiit naalackersuisuutitaqartut akornanni aalisarnermut politikkiat allanngorartuusoq ujartugarpullu tassaavoq anguniakkat allassimasut kusanartut ilumut tunuliaqutserneqarsimansut?

Aalisarnikkut patajaallisaaneq ingerlanneqartariaqartoq naammassissagutsigu suliassaqarfik taanna attanneqarsinnaasumik politikkeqarfigissallugu pisariaqarpoq. Inuit Ataqtigiit isumaqataalluinnarpugut piujuaannartitsinermik tunngavilimmik aalisarneq ingerlanneqartariaqarmat, piujuaannartitsinerup tunngavigisai tamaasa: avatangiisitigut, inooqatigiinnikkut, kultuurikkut aningaasarsiornikkullu pingaartitsilluni, attanneqarsinnaasumik ingerlanneqartariaqarmat. Amigaatigaarput naalackersuisooqatigiinnit isumaqatigiissutigineqarsimasumik erseqqissumik qanoq tunngaviliiniarnermik tusagaqarnissarput qilanaarpugullu maanna Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisut 2013-mili sisamassa at tamatumunnga erseqqissumik saqqummiusinissaa.

Sinerissap qanittuani aalisarneq qanoq aaqqissorniarpa? Aalisarnermut inatsit pillugu qaqugu isumaqatiginninniarnernut qaaqusaassaagut?

Suliassaq nalunngilarput oqitsuinnaanngitsoq, nalunngilarput inuttut immaqa naalackersuinikkut suliassaqarfiit unammillernarnerpaat ilagigaat. Taamaakkaluartoq naatsorsuutigaarput suliassaq akisussaaffillu tiguneqartoq naammassissallugu akisussaaffimmik tigusisup Naalackersuisullu Siulittaasuata tigusassagaat.

-

Meeqqat anersaakkut timikkullu nukittuut

Inuiaqatigiinni pisuussutit nalitunerpaartaat qivaaqqilaarallartigu: inuit. Naligiinginneq akiugassarput ukiuni maanna amerlasuuni pinngoriartorsimavoq. Inuuniarikkut atukkat, anersaakkut, pissaqarnikkut inuttullu nalaatat oqimaassinnaasaqisut ilisimavarput. Inuiaqatigiinni qanilaarneq, naalackersuinikkut sullissinermiuppat kommu neniluunniit sullissinermiuppat, nassaareqqittariaqarparput.

Ilisimavarput assaat kissartut, isumaginnissinnaasut amigaataasarmata. Pædagogit, angerlarsimaffinni isumaginnittut, isumaginninnikkut siunnersortit, peqqissaasut allallu amerlanerit atorfissaqartippavut. Taakkuupput immikkut piffissami aggersumi sammisariaqakkavut. Meeqqat atuarfiisa sammineranni puigussanngilarput meeqqeriviit meeraaqqeriviillu aamma sammissallutigit, meeqqallu sunngiffimminni sammisaqartinneqarnissaminnut periarfissagissaarnissaat isumagissallutigu.

Tamatumani periarfissat sineriammi assigiinngiaartuupput, naleqartitallu assigiinngiaartarlutik. Inuttulli naleqarneq assigiippoq. Inoqarfiit ilaat atuarnarup kingorna ornittagaqarput, ilaat allatut aaqqissugaapput. Inoqarfiit ilaat timersortarfeqarput, kusanartunik arsaattarfeqarput, nipilersornermut ilinniarfeqarput, ilaallu soqaratik.

Qanorluunnit periarfissat ittuugaluarpata sammisaqartitsinissamut akisussaaffik inersimasuniippoq. Inersimasut tassaavugut meerartatsinnik isumassuisussat, periarfissarisavut tunngavigalugit. Nunaqarfimmi meeqqat aneerlutik pinngortitamillu qanimut inuuffeqartut meeqqatut illoqarfissuarmeersutut ulluinnarnilu asfaltikkut løbehjulernissaminnut periarfissaqartut tarnikkut timikkullu ineriartortigaat. Naleqarnerat assigiippoq, naligiipput.

Meeqqat inuttulli allatut assigiinngitsuupput, inersimasutut suliassarput tassaavoq isumassornissaat, qanilaarnermik kialaarnermillu tunisarnissaat ajornartorsiuteqarpatalu ikiornissaat – inuillu sumiluunniit peroriartorsimappata naligiimmik naleqarnerannik ilinniartinnissaat.

Pilersaarusiame tamassuma tusagaqarfiginissaa amigaataavoq. Ineriartornermi iluatsissappat inuit anersaakkut timikkullu nukittuut atorfissaqartippavut.

Akiitsullit illersuisussaat?

Innuttaasut pisortanut akiitsoqarnerat Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiami takusinnaavarput 2015-mut naleqqiullugu appariaateqarsimasoq. Taamaattorli akiitsut maannamut suli annerpaartaajusut, ukiumilu qaangiuttumi annertuseriaqqissimasut meeqqanut akilersuutaammata maluginngitsoorsinnaanngilarput. Angajoqqaanngornermi allatut suleriaaseqarnissaq pisariaqartoq Inuit Ataqtigiiit isumaqarpugut, nalunngilarpummi meeqqanut akilersuutit amerlasoortaat tassaasut ataataasut meeqqami anaanaannut akilersuutit.

Angajoqqaanngornermi akisussaaqtigiinneq, ataataasumik peqataatitsineq, meeqqat ataataasullu meeqqaminut attaveqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarneri, meerartaalernermilu siunnersorneqarneq, anaanamut ataataamullu, pitsanngortariaqarpugut.

Innuttaasut pisortanut akiitsui suli 800-900 mio. Kr-nit akornanniipput. Suliat amerlassusaat qaffariarsimapput maannakkullu 280.864-iullutik – innuttaasut 56.000-iusut akornanni. Allatut aaqiisariaqarpugut.

Inuit Ataqtigiiit isumaqarpugut akiitsullit inuuniarnikkut qanoq inissisimasuuneri akiliisinnaasusaallu sukumiisumik misissorneqartariaqartut. Ilisimavarput soorlu Kommune Kujallermi misissuisimanerup takutissimagaa akiitsullit amerlasuut akiliisinnaassuseqaraluartuusut, taamaattorli soorunami aamma ilarpassuaqarpugut akiliisinnaassuseqarpiangitsut. Qularnanngitsoq tassaavoq inummit inummut inissisimanerit assigiinngitsuussammata, inummiillu inummut siunnersorneqarnissamut ikorfartorneqarnissamullu atorfissaqartitsineq assigiinngitsuussalluni.

Inuit Ataqtigiiit akiitsullit illersuisuattut ittumik pilersitsinissamik siunnersuuteqarsimanerput attapparput. Islandimi akiitsullit ombudsmandiat isumassarsiffigalugu Nunatsinnut naleqquttumik nassaartariaqarpugut. Innuttaasunik ima akiitsoqartigisunik, allaat immaqa suliffeqalernissaminnut aningaasaqarnikkullu qaqqinissaminnut aporfigilersimallugu, ilaqaratta aningaasaqarnikkut siunnersortimik, tarnip pissusaanik ilisimasalimmik, isumaginninnikkut siunnersortimik allatigullu ilisimasalinnik inuttalimmik sullissivimmik pisariaqartitsivugut.

Kommunet siunissaat isertugaava?

Naggasiinitsinni Inuit Ataqtigiiit Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaq Attassisinnaanermullu siuariartornermullu pilersaarusiaq imartuut pillugit Naalakkersuisunut qujaqqikkumavugut. Imarisaasigut suli eqqartueqqissimasinnaagaluarpuq oqaaseqarsinnaanerli aamma naasarmat naggasiutigalugu apeqqutigerusupparput sooq Kommunet siunissaat allaaserisani nassuiarneqannginnersut? Kommunet kattunnerisa kingoma suliassaqarfinnik tulluarsakkamik nuussuinissaq taamaallaat eqqartorneqarpoq annertunerusumik kommunet qanoq ittuunissaat tikinneqarani.

Kommunet siunissami qassiunissaat qanorlu angitiginissaat nunatta aningaasaqarnikkut ineriartornikkullu qanoq ingerlanissaanut aalajangeeqataasuusussaavoq tigussaasumillu qanoq iliorniarneq politikkikkut saqqumiunneqarsinnaasariaqarluni.

Piffissami kingullermi kommunet kattunnerisa kingorna suliassaqarfinnik kommunenut nussuinissat uninngasimasut eqqartungaatsiartarpavut. Naalakkersuisunit suliaq sumut killippa, suliassaqarfiit suliffiillu sorliit tullinnguuppat, qanorlu kommuneni piareersarnerit ingerlappat?

Taamatut oqaaseqarluta nalunaarusiaq pilersaarusiartu tusaatissatut tiguagut. Qilanaarpugut suliassaqarfinni ataasiakkaani oqalliseqataanissatsinnut isumaqatiginninniarnernullu qaaqquneqarnissatsinnut. Suliassat siunitsinniittut imaannaangillat ataatsimoorfigineqarsinnaasunillu anguniagaqassalluta tamatta akisussaaqatigiippugut.

Inuit Ataqtigii Nunatta aningaasaqarnikkut ineriartornikkullu siuarsarnissaanut akisussaaqataanissatsinnut piareersimajuarpuq.

Inuiaqtigiinni inuttut naligiinnerusumik atugaqarnissaq anguniassavarput, taannaammammi ineriartornermi tamanik peqataatitsinissamut aqutissaq.

Qujanaq